

М. Удод,
аспірант Академії Податкової Служби України,
м. Ірпінь

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Невід'ємною складовою інституту адміністративної відповідальності є адміністративні стягнення. Вони, згідно до принципів, закріплених у Загальній частині Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КАП) застосовуються, до суб'єктів правопорушення. Суб'єктом адміністративного правопорушення згідно до норм Загальної частини КАП може бути лише фізична особа (громадянин, посадова особа), але аж ніяк не юридична. Однак сьогодишньою правовою реалією є те, що принципи адміністративного права не завжди беруться до уваги при розробці нових правових актів, які також стають джерелами адміністративного права.

Одним з таких нормативних актів, що вступають у протиріччя з установленнями Загальної частини КАП є Закон України "Про пожежну безпеку" від 17 грудня 1993 р. №3745 (далі – Закон). Стаття 35 названого Закону встановлює адміністративну відповідальність як фізичних так і юридичних осіб "за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки" і "невиконання приписів посадових осіб органів державного пожежного нагляду". Відповідальність фізичних осіб, що передбачена частиною першою цієї статті конкретизована у статтях №№120, 175, 188-8 КАП. Там же, у статті 223 законом чітко окреслені повноваження державних інспекторів з пожежного нагляду, вказані загальний і спеціальний суб'єкти правопорушення (фізичні особи які порушили вимоги пожежної безпеки), передбачені граничні розміри штрафів, що з них стягуються. Відповідальність юридичних осіб встановлена ч.2 ст.35 розглядуваного Закону Кодексом України про адміністративні правопорушення не передбачена, отже, не може бути застосована.

Треба сказати, що за роки перебудови було видано багато законодавчих актів які встановлюють адміністративну відповідальність юридичних осіб. Але ні один з них не був включений до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Це сталося тому, що їх норми є чужорідними інституту адміністративної відповідальності. До таких законів часто, на протипау КАП розроблялася своя процедура накладення передбачених ними стягнень. Причому процесуальні норми встановлювалися постановами КМУ, а не законами, як того вимагають п.п.12,14,15 і 22 ст.92 Конституції України. Так, наприклад на виконання ст.35 Закону України "Про пожежну безпеку" штрафи стягувалися згідно до окремого "Положення про порядок накладення штрафів на підприємства, установи і організації за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання розпоряджень (приписів) посадових осіб органів державного пожежного нагляду" затвердженого постановою КМУ від 14 грудня 1994 р. №840.

Пожежна статистика останніх років свідчить про те, що стягнення штрафів з юридичних осіб за порушення вимог пожежної безпеки не призвело до покращання ситуації у цій сфері. Безумовно, що стан пожежної безпеки у нашій країні вимагає невідкладного застосування дієвих заходів щодо її поліпшення. Одним із таких заходів може бути посилення адміністративної відповідальності за порушення правил пожежної безпеки. Однак таке посилення повинно відбуватися не за рахунок додаткового фінансового пресу на підприємства, а за рахунок суворого дотримання принципів особистої відповідальності, невідворотності і справедливості. На виконання вимог принципу рівності адміністративні стягнення повинні накладатися на всіх без винятку винних осіб незалежно від їх рангу і займаної посади.

Щодо адміністративної відповідальності юридичних осіб слід сказати наступне:

1. Дії юридичних осіб об'єктивно не можуть створити складу адміністративного правопорушення – єдиної підстави для притягнення до адміністративної відповідальності. Згідно до положень Загальної частини КАП суб'єктом правопорушення може бути тільки фізична особа. Основною ознакою суб'єктивної сторони правопорушення є вина – психічне відношення фізичної особи до скоєного діяння виражене у формі умислу або необережності. Діяльність юридичних осіб проявляється у діях фізичних осіб – працівників і посадових осіб підприємств, установ, організацій. Отже за дії юридичних осіб, що завдають шкоди суспільству (у т. ч. у сфері забезпечення пожежної безпеки) повинні відповідати конкретні фізичні особи які порушили встановлені законодавством вимоги.

2. Активна, але не досить впорядкована правотворча діяльність органів різного рівня і підпорядкування у сфері адміністративного права призвела до появи великої кількості неузгоджених між собою нормативних актів. Звідси і випливає те, що юридичних осіб дедалі частіше ототожують з фізичними, а заходи адміністративного примусу з адміністративними стягненнями. На нашу думку було б доцільним прийняти Основи законодавства України про адміністративні правопорушення. Усі закони що визначають засади адміністративної відповідальності повинні видаватися у суворій відповідності до цих Основ. В Основах можна було б закріпити основні положення щодо: а) адміністративної відповідальності, б) порядку провадження у справах про адміністративні правопорушення, в) порядку застосування заходів прискінення правопорушень, що розпочалися. У преамбулі до Основ треба обов'язково вказати, що положення інституту відповідальності в адміністративному праві розповсюджують свою дію тільки на фізичних осіб.

3. В окремому розділі Основ треба розкрити поняття адміністративного примусу і провести чітке розмежування його видів. У цьому ж розділі треба помістити положення про можливість застосування до юридичних осіб окремих заходів адміністративного примусу таких як призупинення діяльності, закриття окремих виробництв, розпуск громадських організацій. Наявність такого розділу і встановлена законом обов'язковість врахування його положень усіма суб'єктами правотворчого процесу в подальшому надасть можливість уникати помилок і чітко розмежовувати адміністративно-попереджувальні заходи та заходи адміністративного прискінення розпочатих правопорушень від заходів адміністративної відповідальності у вигляді адміністративних стягнень.

О. Шлапак,
студентка I курсу Правничого коледжу
Львівського національного університету
ім. Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕЛЕГАЛЬНУ МІГРАЦІЮ В УКРАЇНІ

Донедавна Україна була у складі СРСР і саме тому не здійснювала самостійну міграційну політику. Після розпаду СРСР вона пережила принаймні три "міграційні" періоди (різні за характером і обсягом міграцій): імміграційний "бум" у 1991-1992 роках, міграційну невизначеність у 1993 році, еміграційні та імміграційні процеси, починаючи із 1994 року.

Нелегальна міграція - це соціально-правове явище, що включає нелегальне перетинання державного кордону поза пропускними пунктами чи із використанням фальшивих документів, візи, самостійно чи за допомогою третіх осіб, проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів з метою поліпшення власного становища або становища своєї родини, а також з метою захисту своїх політичних чи релігійних переконань.

Причини, що змушують мігранта нелегально проникнути у країну можуть бути різні: економічні, політичні (пошук політичного притулку) та інші, наприклад, приєднання до родичів легальних мігрантів. Але основною з них залишається економічна. Це пояснюється, з одного боку, через недостатню захищеність східного і північного кордону України: на її територію проникає чимало мігрантів, зокрема шукачів притулку з азіатських країн, які прямують транзитом у Західну Європу. Так, на кордоні Білорусії з Заходом щорічно затримують до 5 тисяч транзитних "нелегалів", причому в останній час має місце переорієнтація нелегалів з традиційних напрямків польського і литовського на український напрямки. Основну масу нелегальних мігрантів становлять громадяни Анголи, Ефіопії, Сомалі, Туреччини, Пакистану, Шрі-Ланки, Афганістану, В'єтнаму, Китаю. Більшість з них осідає в Україні без наміру набувати статусу біженців і, таким чином, вони потрапляють в нелегальний стан.

З іншого боку – проблема нелегальної міграції з цих країн стала актуальною для багатьох країн світу, особливо для країн Західної Європи, що зумовлено економічним розвитком цих країн, а також їх відносно близьким географічним розташуванням. Вхідження нових держав до Європейського Союзу наближає його кордони до західного кордону України, що тягне за собою візові обмеження на в'їзд до нових країн-членів Євросоюзу.

Все це, у разі відсутності належних заходів, загрожуватиме Україні активізацією незаконної міграції з усіма негативними її наслідками:

- зростанням злочинності (через недостатню кількість коштів для утримання мігрантів, міжнародну злочинність: тероризм, торгівлю зброєю, перевезення наркотиків);
- виникненням міжетнічних конфліктів (релігійні, культурологічні та мовні відмінності);
- зростанням безробіття серед громадян України (переважно нелегали перебувають на території України з економічно відсталих країн світу і тому їхня праця коштує дуже дешево).

Протягом останніх років вжито чимало заходів з метою упорядкування суспільних відносин, пов'язаних із міграцією та запобіганням нелегальної міграції. В рамках малої судової реформи було прийнято закони про імміграцію, про біженців, прийнята "Програма боротьби з незаконною міграцією на 2001-2004 роки", створена автоматизована інформаційно-аналітична система прикордонного контролю "Гарт", в розробці якої взяли участь 6 держав, зокрема Росія, Білорусь, Молдова, Польща, Угорщина, Словаччина. На її виконання задіяно понад 130 тисяч правоохоронців.

Таким чином, Україна виконує роль бар'єра для проникнення нелегальних мігрантів в Західну Європу.

Указом Президента України від 18 січня 2001 року № 22/2001 "Про заходи щодо посилення боротьби з незаконною міграцією" поставлені такі основні завдання щодо реалізації державної політики з питань міграції та національної безпеки:

- недопущення проникнення на територію України осіб, які незаконно перебувають в Україні і не заявляють у встановленому порядку про свій намір набути статусу біженця чи отримати притулок, втратили підстави для подальшого перебування в Україні і ухиляються від виїзду з неї, переховуються та уникають контактів з компетентними державними органами;
- перекриття транснаціональних каналів незаконної міграції на державному кордоні України та за її межами;
- припинення протиправної діяльності фізичних і юридичних осіб, які незаконно переправляють мігрантів в Україну та/або транзитом переміщують їх через територію України;
- посилення контролю за додержанням правил в'їзду, виїзду, перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства.

Для виконання цього Указу потрібно вжити таких заходів:

- створити дієвий механізм видворення нелегальних мігрантів до місць їх постійного проживання або до країн, з яких вони прибули. В зв'язку з цим бачиться необхідним укладення відповідних міжурядових угод для передбачення можливостей тимчасового утримання мігрантів та залучення коштів з організацій, які мають прибуток від приймання іноземців в Україні тощо;
- укладення урядом України двосторонніх міждержавних угод з країнами, які є "постачальниками" нелегальних мігрантів в Україну і передбачити значні штрафні санкції за кожного мігранта;
- передбачити адміністративну та кримінальну відповідальність осіб, які запрошують і приймають іноземців, які в свою чергу порушують правила перебування на території України;
- визначити заходи контролю за діяльністю туристичних фірм, що займаються міжнародним туризмом і сприяють міграційним процесам;
- підвищити контроль з боку органів внутрішніх справ за проживанням іноземних громадян та своєчасним виїздом їх за межі країни, а також за проживанням випускників вищих навчальних закладів, які не є громадянами України;
- забезпечити інтегрування держави у загальноєвропейську систему запобігання незаконної міграції шляхом приєднання до відповідних міжнародних правових документів.

Література

1. Конвенція про статус біженців від 28.07.51
2. Про правовий статус іноземців: Закон України від 04.02.1994. // Голос України. 20.05.1997р.
3. Про біженців: Закон України від 21.06.2001 р.
4. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 //Урядовий кур'єр. 07.07.2001 р. №119
5. Указ Президента України від 18 січня 2001 року № 22/2001 "Про заходи щодо посилення боротьби з незаконною міграцією"
6. Федеральная миграционная программа Российской Федерации.
7. Доклад Госдепартамента США о правах человека в Беларуси за 2001 год Беларусь ON-LINE. Новости перемени 14.03.02.
8. Мигас В.В., Нечай А.А. Закономерности современной международной миграции и особенности ее регулирования. Доповідь. 2000
9. Кузьменко О.В. Проблеми нелегальної міграції в Україні НАВСУ, Доповідь. -1998.